

Сыаната  
3 хормы

**Н. ШЕСТАКОВ.**

БУДАПЕШТ. (ССТА). Манна Венгрия социалистической рабочей партии XIII съезда буолар турар. Делегаттар ВСРП БК партия XII съездин уураахтарын толоруу туһунан олуктук ахсаал



Ааспыт субуотаба ССКП райкомугар, совхозтар директордара, кылабынай специалистара, экономическай-бухгалтерскай үлэһит-тар, отделениелар управлунчалара, биригдирдэр уонна агро-промшшеннай холбоһукка кириэр хаачылар тарил-буолла. Оно «1984 сылга совхозтар производственной-финанса-вай үлэлэрин туругун итинэн ССКП КК ыам ыйынаабы (1982 с.) Пленумун уураахтарынан салалтаран экономическай механизмы салгы тупсары уонна сайыннары сорунтарын туһунан» ОАПХ тунас, ат уонна үт бэйэс туар сыаналарын намыты суолла-рин, совхозтарга уонна ОАПХ-ба нигэр тарилтэлэргэ кредитова-ние ресурсарын бөбөгөтүү, ис хаһаайыстыбаннай ахсааны кил-лэрини журналнай-ордернай система итинэн сальдосы намыа сруолларын үрдэтин, ис хаһаайыстыбаннай ахсаан, коллективнай бэдэрэт тустарынан хос дамылааттар дүүүлэһилиннилэр.

Оройуон совхозтарыгар аас-пыт сылга хаһаайыстыбаннай хаа-чыстыбаннай көрдөрүүлэр ба-лаачча тупсарыллыбыттар ба-ланатанна. Совхозтар отделение-ларын хозрасчетнай сруудабы-най үлэлэтин, сүөһү итинин уонна сир оҥоһуутун сүрүн итинэн ордук хаалан иһэр са-лааларыгар коллективнай бэд-эрэти киллэрин ороскуоттары сарбыһыта, үлэ оҥорумтуотун үрдэтин, бородууксуя бэйэс туар сыанатын чөпчөтөтө, бы-лааннары эриэ-дэхси толорууга бэлэр оруолланылар. 1984 сылга былааннамыттааһар 6,2 бырыһыанынан элбэх валовой бородууксуя оҥоһулунна, үлэ оҥорумтуота 13 бырыһыан үүн-нэ, совхозтар бары сылы барыс-таах түмүктэттилэр.

Плановой уонна үлэ дысси-плиниэтин бөбөгөтүүтэ, камчи-лэһин режимин уонна мате-риальнай эппиэтинэни күүһүр-дүүтэ, былааннар уонна эбэһэ-талыстыбалар экономическай өт-түнэн олохтоох буолууларыгар экономическай-бухгалтерскай су-лууспа оруола салгы үрдэти-линнэ. Учюокка-отчуотунааска са-на прогрессивнай формалары киллэрин түмүгэр үлэ судургу-туйда, ордук оперативнай, чуол-кай буолла. Ону журналнай-ордернай форма систематын ту-һаны уонна материальнай сыан-настары учуоттааһынна сальдо-вай намыны киллэрин туһунан эһитигэр Эрилик Эристин аа-тынан совхоз кылаабынай бух-галтера П. Е. Адамов чопчу бө-йөтин опытыгар оловуран бигэр-

нан мараата. Оттон үт хаачы-стыбатын тупсарыга государство биэрэр надбавкалар мараанын ситэ туһуналыыттар. Агардас былырын үт сыатын быры-һыанын үрдэтин совхозтар 214 тонна үтү эһи аахтарбыт эбит буолаахтарына, учуот-отчуоту-нас мөлтөрүтүн үт үрдүк сыа-лаада ныйрейтэ бас-буйтах иһэр-дэлибита, итинэн 300 тыһ. солк. үт сүтэриллибита. Оттон Карл Маркс аатынан совхозна 400 кг үтү тух да туһата суох сирга торулунна. Бэйэтин эһити-гэр тыа хаһаайыстыбатын бө-ро-

бутаһиктээх түмүгэ сорохторго төрүөһү ылынан, сорохторго эти оҥоруунан сыаналаныр. Тех-ника үлэтигэр дүүрөлөспөт өрүттэр аһа элбэхтэр. Совхоз-тар кылаабынай экономистара В. М. Пермяков, Н. П. Тарасов, тыа хаһаайыстыбатын управле-ниетин кылаабынай инженерэ И. Н. Кызылтонов итинни конне-рорго эһитилэр.

Үгүстөр общественнай бас би-линни ыһын-торуу, хаһаайысты-баныа суох быһыны иһин ма-териальнай эппиэтинэни күүһүр-дэри наадалаарынан аахтылар.

Агардас таара куулу тута-тарбакка «Чурапчы» совхоз бы-лырын 17 тыһ. солк. нөчөөккө табыллыбита, — дьэ ити совхоз кылаабынай бухгалтера А. П. Калитинова. Намыаха атын да совхозтар элбэх ыстараабы су-галлар.

Бородууксуяны элбөтөргө сүө-һүнү дээһи аһылытынан хаачы-лар наада. «Мындааайы» совхоз коллективнай бэдэрэтинэн үлэ-лиир бастабыннай састааһаах ээнолары төрийэн сирни кытта үлэни тупсаран, бурдук, сиһэс балаача үүнүүтүн ылар буолла. Ону ити совхоз кылаабынай эконо-миста Е. И. Собанина итөрөтин-лөөхтүк көпсөтө.

Конференция 1985 сылга ре-комендация ылына. Оно орой-уон тыатын хаһаайыстыбатын салгы интенсификациялааһык бары өттүнөн толкуйдааһыт эконо-мическай төрүккэ оловуруох-таада ыйаллына. Быһыл ис ха-һаайыстыбаннай ахсаан сруудага 125 производственной единицага тиэрдилихтээх. Сага ымаара нигрин ОАПХ салалатын, спе-циалистарын, экономическай-бухгалтерскай сулууспа үлэһит-тэрин кинилэрингэр орто сүһүөх кадрлартан саралаан бары үлэ-биттэри ааран-суоттаан үлэлэ-риннэ, салалыи стилигэр уонна намыаларыгар, быһата хаһа-йынааһынга, үөрөтин уустуу соруун туруорар.

Конференция ССКП райко-мун бастагы секретара И. П. Листинков кыттымын ыла уонна оройуон 1985 сылаааы сорука-рыгар тохтоон тыл эттэ.

С. СМЕРНИКОВА.

## ААҔАН-СУОТТААН ҮЛЭЛЭЭЙН-БИРИЭМЭ КӨРДӨВҮЛЭ

Ол эрээри бухгалтерскай су-лууспа үлэтигэр бөдөн итөһөстөр, көтүгүлэр бааллар. Туох ханнык нининэ, сороһор үлэ оҥорумтуота биллэрдиик үрдэбэтин үрдүнэн хамнас фондага улаата турар. Ону иһэн-тоһон үөрөтинни, ма-териальнай көүлөөһин ордук ко-дүүстөөх формаларын олохтоо-һуну ис хаһаайыстыбаннай ах-сааны, коллективнай бэдэрэти киллэрин булгуччу модьуйар.

Рентабельность намыһарын учуоттаан көмө быһымытынан уонна бородууксуяны оҥорууну үрдэтин иһин государство сов-хозтарга биэрэр көүлөөһиннэри көүрөттөхкө, оройуон совхозтара ааспыт сылы бары нөчөөтөөх түмүктэттилэр. Ол иһигэр сүө-һүтүн, сиртэн бородууксуяны ылыы былааннары олохчу көх-пүт «Чурапчы» совхоз 404 тыһ. солк. нөчөөтөөх. Манна биер үлэһит оҥорон таһаарыта «Мындааайы» совхоз үлэһити-нөөдөр 30 бырыһыанынан кыра. Үлэ оҥорумтуота Субуруускай аатынан уонна Карл Маркс аа-тынан совхозтарга эһи намыаха.

Үт биер центнерин бэйэс туар сыаната 65 солк. 72 харчыга тэниэстэ. Эрилик Эри-стин аатынан совхозна 1981 сылаааытааһар 28 бырыһыаны-

дуукталарын сөбүтүккалааһын-на уонна хаачыстыбатыгар кы-лаабынай государственнай ин-спектор Е. И. Новгородова ити-ни сытымык критикалаата.

Совхозтар былырын сүөһү көһүһүннэ олууттун 364 тыһ. солк. нөчөөтү сүктүлэр, ынах кытарааһыннан 1,400 тыһ. солк. бородууксуяны ситэ ма-батылар. Бородууксуя бэйэс туар сыаната намыаабат. Бу хайдах да толкуйлаппат буолуон сатамат.

Үлэ хаалан иһэр салаларын рентабельнай оҥоруу суола ха-һаайынааһыны салалыи систе-матын бары өттүнэн тупсарыга сымар. Чуолаан, совхозтар ди-рекциялара сезоннай үлэлэргэ, маньык фермаларга, субан сүө-һүнү көрүүгэ, сылгыны итинге ис хаһаайыстыбаннай ахсаан үрдүкү форматын—биригдөөһүн бэдэрэти эрчимнээхтик киллэрэ-лэригэр, оттон ОАПХ, тыа хаһа-йыстыбатын управлениета бэ-дэрэттэһинни төрийин опытын түмэн сүрүннүүр рекоменда-циялары оҥороллоругар сүбэлэниэ. Ааспыт өттүгэр ити суох буолан совхозтарга үлэ расценката, ма-териальнай көүлөөһин уонна үлэтин көрдөбүлэр сир ахсын тус-туһунанык олохтоомуттара. Холбоһор, сүөһү итинитигэр үлэ

## КЫҔАМНЫЫЛААХ ҮЛЭҔИТТЭР

блһити кээн туттар, тарбахха баттыыр үлэһиттэрибит.

Кинилэр оройуон кинини II кварталыи котельнайыгар ити

састаабынан үлэлэһиттэре ик-кис сыла. Манна кинилэр үлэ-лэһиттэртэн ыла тынныи көм-нөргө объектары сылгыны үчү-

гэйдик хаачылылар. Ол иһин олохтоохтор истинник махтаа-лар, инникитин да маньык үлэ-лэһиттэргэ баһараллар.

А. ПОСЕЛЬСКАЯ.

## КИМ ТӨНӨ ҮҮТҮ ҮҮРЫЙ?

(Кулун тутар 15—22 нүннэриннэби сводия)

| Совхозтар, отделениелар | Дур. ынах | Салан ынах | Төрөб ынах | Күннэһи валов. үт (ц) |         | Күннэ түт-таралар үт (ц) |
|-------------------------|-----------|------------|------------|-----------------------|---------|--------------------------|
|                         |           |            |            | 1984 с.               | 1985 с. |                          |
| Карл Маркс              | 622       | 326        | 189        | 20,0                  | 21,3    | 11,5                     |
| Субуруускай             | 828       | 374        | 256        | 25,5                  | 24,2    | 17,5                     |
| Хатылы                  | 395       | 177        | 121        | 12,5                  | 11,7    | 8,5                      |
| Болтоҕо                 | 433       | 197        | 135        | 13,0                  | 12,5    | 9,0                      |
| Эр. Эристин             | 1863      | 798        | 673        | 70,7                  | 56,7    | 40,5                     |
| Холтоҕо                 | 527       | 220        | 170        | 17,5                  | 13,5    | 9,5                      |
| Хадаар                  | 465       | 150        | 125        | 19,0                  | 13,5    | 10,0                     |
| Хайахсыт                | 438       | 190        | 150        | 17,0                  | 12,7    | 10,0                     |
| Чакыр                   | 433       | 238        | 228        | 17,2                  | 17,0    | 11,0                     |
| «Чурапчы»               | 1405      | 578        | 438        | 43,2                  | 39,0    | 32,2                     |
| Сылаи                   | 730       | 285        | 168        | 21,7                  | 18,4    | 15,9                     |
| Килэҕки                 | 370       | 143        | 101        | 11,2                  | 8,7     | 6,8                      |
| Арыылаах                | 370       | 150        | 169        | 10,3                  | 11,9    | 8,5                      |
| «Мындааайы»             | 954       | 593        | 334        | 52,7                  | 40,8    | 34,7                     |
| Болугур                 | 523       | 340        | 182        | 18,5                  | 24,8    | 21,3                     |
| Соловьев                | 435       | 253        | 152        | 14,2                  | 16,0    | 13,0                     |
| «Мугудай»               | 1268      | 687        | 544        | 52,7                  | 53,8    | 42,9                     |
| Мугудай                 | 644       | 425        | 160        | 33,4                  | 34,7    | 27,6                     |
| Чыаппара                | 392       | 92         | 46         | 19,3                  | 5,1     | 3,9                      |
| Толоон                  | 232       | 170        | 138        | —                     | 14,0    | 11,4                     |
| Орей. үрдүнэн           | 6940      | 3356       | 2434       | 244,8                 | 235,8   | 178,3                    |
| 1984 сылга              | 6841      | 3453       | 2345       | —                     | —       | 138,5                    |

Оройуонга билгини даһаны үт сыатын, табаарынааһын кур-дук хаачыстыбаннай көрдөрүүлэр олус намыаахтар. Ол түмүгэр со-рох совхозтар намыит үтү госу-дарствота туттарыга нэстээх иһэллэр.

Үт сыатын бырыһыана би-линник туругунаан оройуон үрдүнэн 3,7 эрэ бырыһыанга тэниэ-һэр. Бу өттүнэн Эрилик Эристин аатынан совхозна үлэ ордук мөлтөх: үт сыатын бырыһыана—баара-суоһа 3,4. Бу хаһаайысты-баа кулун тутар 1 күнүттэн 25 күнүгэр дьэри үт сыата намы-һарыттан 10 тонна үт ситэ аадылыбата. Биричиннэте — сүөһү аһылытын тупсарыга бөчүмнээх дьаһал ылыллыбата. Итинни таһынан ныйрейдэргэ ку-һуку ыам үтүн иһэрдик сал-ванат турар. Ол сүөһүгэр үт бы-рыһыана эһи намыаһы.

Үт табаарынааһын бырыһыана 75-кэ тэниэһэр. Табаарынаас «Чу-рапчы», Субуруускай аатынан итинни Эрилик Эристин аа-тынан совхозтарга намыаһа. Оттон отделениелартан 69—67—63

бырыһыан таһаарынаастах Ки-лэҕки, Холтоҕо уонна Арыылаах хаалан иһэллэр.

Совхозтар сорох отделениела-рыгар төрөбүт ынахтары үчүгэй хаачыстыбалаах аһылытына хаачыйбаттар, раздойдаһыны төрийөттөр. Одуулуунга итинни Килэҕкигэ көөнньөрбө да намы-гэр оҥоһуллубат. Оттон Холтоҕо Боһомотугар төрөбүт тигэһэлэргэ көөнньөрбө бүкатын ди барилли-бэт. Үтү государствова тутта-рын сруударын «Мындааайы» итинни Карл Маркс аатынан ара совхозтар толорон иһэллэр.

Билигин совхозтар төрөбүт ынахтарын күнчэ кырата 8-тыи кг үтү ылар эбэһөтөлөһтө-лөөхтөр. Билигиннэн бу соруу Мугудай, Толоон уонна Болугур эрэ отделениеларыгар толорулан иһэр.

Намыит үтү государство сүтүгэ суох туттары—хэс бири-дин специалист, маньыһыт булгуччулаах соруа.

Тыа хаһаайыстыбатын управ-лениета.

ЭБЭҔЭТЭЛИСТИБЭ  
ТУОЛУУТУН  
БЭРЭБИЭРКЭЛИБИТ

ЧОПЧУ  
ДЬАҔАЛЛАРЫНАН  
ЧИНЭТЭБИТ

Ныйрейи эһитирепккэ ылына-га уонна итинни оройуонга ыгырылаах Эрилик Эристин аатынан совхоз Хадаардааһын от-делениета билгини туругунаан 125 ныйрейдиннэ. Олор сүрүн-нээн Бөрө комплекслар кини-нээн көрүлэллэр. Туруктара үчүгэй, олуу суох. Ол тэрэһини тупсарылабытынан, сүөһүтү-гэр, зооветеринарнай специалис-тар эппиэтинэстэрэ үрдэбэтинэн, онуоха суолта биэрэн быһаан-наахтык үлэһитлэриннэн бы-һаарыллар.

Ферма ахсын ынахтар аһа-лаах боксаларга төрөтүллэллэр, ныйрейдэр бастагы күннэрттэн биридиннээн клеткаларга, тер-моклеткаларга көрүлэллэр. Ту-рар сирдэргэ эрдэттэн дезинфе-цияланан, испиэскалени бөлөм оҥоһуллубуттара. Олору тэһэ-эһи-сирдэргэ дьаһаллар быһаан-наахтык ытыллылар. Ол күр-дүк, ынах физиологическай ту-ругун кэтээн көрүүтэ, витамин-изацияны оҥорууга ветеринар-най үлэһиттэр чопчу аһаһыт фермалартар. Төрүүр ынахтар-га сүрүн аһылыгы тэһэ куол быһымы уонна минеральнай брикет бөриллэр.

Ныйрейи көрүүнү В. А. Ники-тин курдук опытаах сүөһүтү-гэргэ итэһиһинит. Аһатын, ко-рүү-хараһыи специалистар сүбэ-лэрини ытыллылар уонна сүөсү-һүттэртэн сорохторо быһыл орой-уонга ытыллыбыт семинарга сыттан биллэһини үрдэтинилэр. Төлөһүтүү маастардара бу ыһтан принес иһин үлэһиттэре. Били-гин ныйрейдэр туруктарыттан кө-рөн маньытынан уонна некус-тественнай үт иһэрдиллэр, улаа-пыттарга өт ситиллэр. Мүүс уе-тартан таһырдыа площадкаларга чөпчилэһиһинт.

Ол эрээри оройуоннааы вет-бакалатория ынахтартан ту-беркулеһы булан үлэ тэрэһини-гэр уустуктары көрсөр буоллу-бут. Туох ханнык нининэ, Бөрө-дэ ныйрейга профилактикий бо-лөһөһүннэ аһылыан үлэһитли-ибит чинчэлэниэ. Төһө дьэтах-ка, туберкулеһынан сүүүлүбүт ынахтар ныйрейдэрин арааран көрүү сүбэлэниэ. Онон кэиники төрөбүт ныйрейдэри киниһаан көрөр онугар хамнаппакка фер-маларынан туруорарга күһэлл-либит. Оттон хотоннор туруктара бары онуоха эппиэтинир кураа-нах уонна сылаас буолбатахтар. Холбоһор, Улахан Сыһын, Самы-райдаах маньык хотоннор даһ-пара чараас буолан сиктээхтэр, тыннылылар. Билигин итинни саһаттан төрийин уонна былаан-нааһын элбэх уустуктардаах.

Үгүс миэстэ уонна эһи ныйрей көрөөччү наада буола туһар. Олору тэһэ ныйрейгэ үтү уоһа-дын оргутан иһэрдэргэ сүбэлэ-митэ төриллэ охсубата. Онон со-рохторго уоһах аһыас да иһэрдил-либэт. Итинник көккэ боһуруос-тар эбэһөтөлөһтөһини толорууга ордук чуолкай дьаһаллары ыла-ры эһиһэллэр.

П. ТАРАСОВ.

отделение управлунчалар.

